

*Tijdschrift voor
heemkunde
folklore en
oudheidkunde*

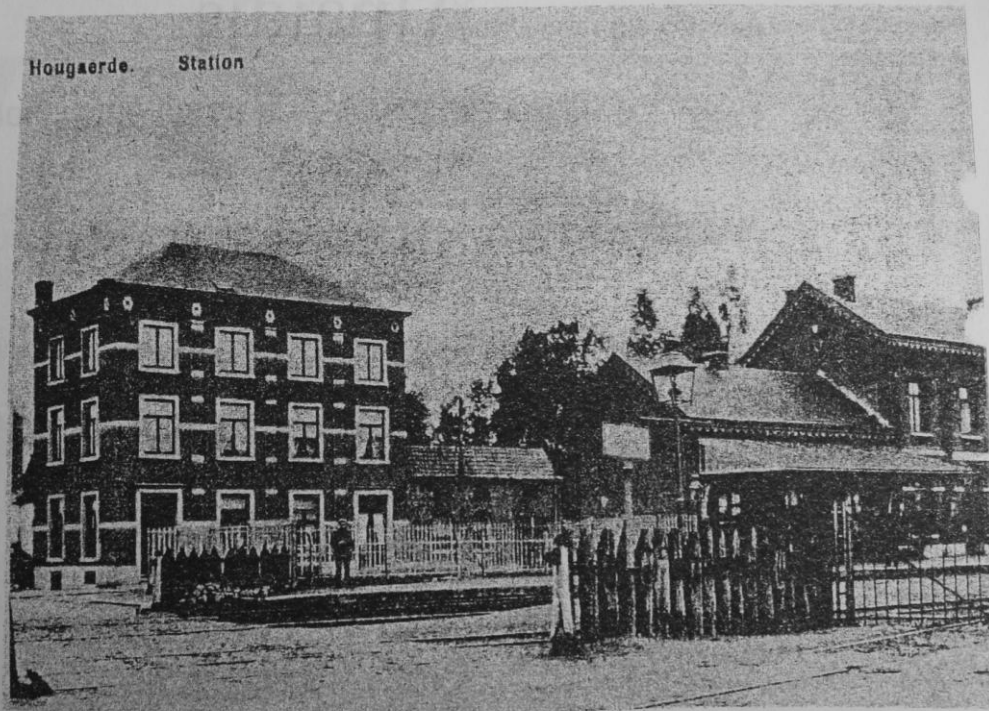
ALFAIDIS

104 (XXXIX) M/c/m 2004
^

België-Belgique
P.B.
3300 Tienen 1
2/3954

DODIOM M
LELIELAAN 34
3191 HEVER

Uitgiftekantoor 3300 Tienen 1

V.U. E. Grooten
Residentie Beatrijs 169
3300 Tienen
tel: 016/81.72.35

Driemaandelijks MAA - APR. - MEI 2004

AFLEVERING

ALPAIDIS

39ste jaargang

INHOUD nr.154

Genealogie in 2004

Hoegaardse Sagen en Legendes

Kapelmeesters Vanden Bempt te St. Katharina te
Houtem begin 18e eeuw.

Activiteitenkalender 2004

HEEMKUNDIGE KRING

't Nieuwhuys

ERNEST OURYSTRAAT 2
3320 HOEGAARDEN

GENEALOGIE IN 2004

In 2003 is de Heemkundige Kring 't Nieuwhuys gestart met een serie avonden over genealogie (stamboomkunde)

Een 20 tal liefhebbers hebben gevolg gegeven aan de uitnodiging en waren aanwezig op deze avonden.

Voor 2004 gaan we eveneens een vijftal avonden voorzien, om ons verder te specialiseren in de materie.

Voor de leden van de Heemkundige Kring is de cursus gratis, niet leden betalen 12,5 euro (lidgeld Heemkundige Kring)

Deze avonden gaan telkens door om 19.30 uur in 't Kapittelhuys Houtmarkt te Hoegaarden.

7 en 14 april gaan we leren ontcijferen en lezen van oud schrift met praktische proeven.

5 en 13 oktober verdiepen we ons in de heraldiek en ontwerpen van wapenschilden.

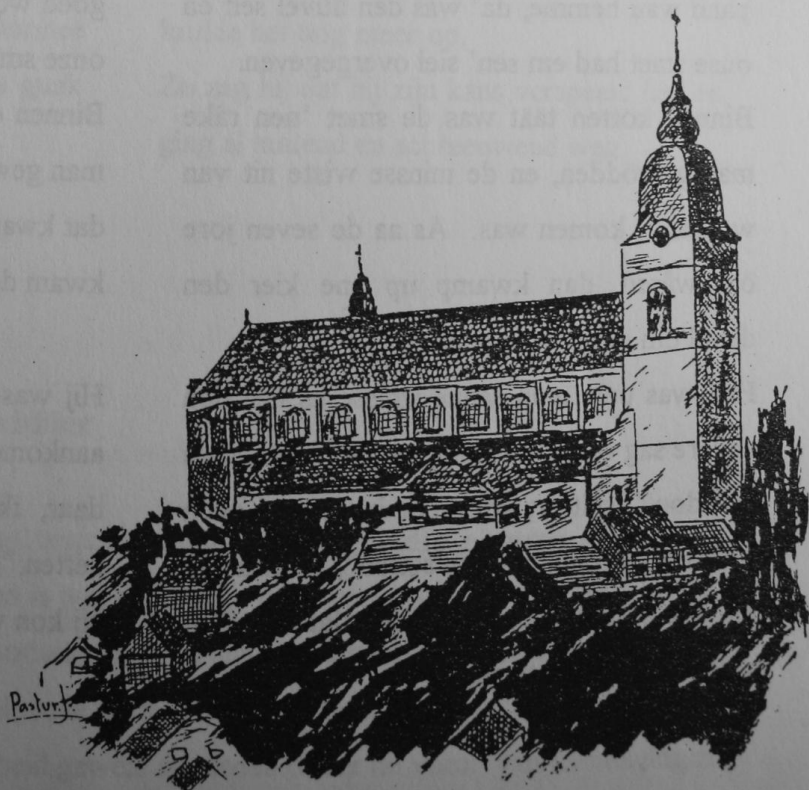
27 oktober maken we ons eigen wapenschild.

Er is eveneens een uitgave verkrijgbaar "GENEALOGIE EN HERALDIEK TE HOEGAARDEN " met allerlei wetenswaardigheden welke nodig zijn voor het opzoeken van een stamboom en wegwijs te geraken in de genealogie.

Deze uitgave is verkrijgbaar voor de prijs van 4 euro verzendingskosten inbegrepen.

Storten op nr. 310/0370021/52 van Heemk. KKring 't Nieuwhuys met vermelding uitgave genealogie.

Hoegaardse SAGEN en LEGENDEN

Een legende in het Hoegaards dialect

Do was ene kier 'ne smet, en heä goenk öät en do kwamp em ene schünen hier tegen, deä vroeg: "Vriend lief, movää sedde gä sö druuf de?". De smet antwoodde: "Um dad ich geen äser en hem um te werken en dad ich menen gaste gee' werk geven en kan." Doe seide den hier: "Eh wel, as ge mich oere beste pand geeft, dan sal ich oech (uch) äser bringen vör seve joor lange te werken, gä en oere seve gaste, sö veel as ge kont versme'ë. Da' stond onsen ermen düvel wel åån en heä see: "Ich bin content, mor op condisse, as 't joor öät es, da' ge alles moet recht sme'en da' krum es." Den andere paisde: da's ni' moeijlelek en heä see dat er't sou gedoon emme.

Jå ma, deån hier, deä wockerär dä den beste pand wau hemme, da' was den düvel self en onse smet had em sen' siel overgegeven.

Binnen kötten täät was de smet 'nen råke man gewödden, en de minsse wiste nit van wo dat 't komen was. As na de seven jore öät wåren, dan kwamp up ene kier den düvel um de smet te hoalen.

Heä was percüs in senne smisse as heä den andere sag oankome. "Ah menne vrind, säde gää doo?" seit er, kom mor in, ich sal oech seffes goon oan 't werk setten", en heä gaf em alle soorte van slecht äser, dat heä kost vinden, um recht te sme'ë.

Er was eens een smid die op een wandeling een deftige heer tegenkwam, die hem vroeg: "Mijn vriend, waarom ben je zo droef?" De smid antwoordde: "Omdat ik geen ijzer meer heb om te werken en mijn knechten geen werk meer kan geven." Toen zei de heer: "Als je mij je beste pand geeft, dan zal ik je ijzer bezorgen om zeven jaar lang te bewerken, jij en je zeven knechten, zoveel als je kan." Dat stond onze arme sukkelaar wel aan en hij zei: "Ik ben tevreden, maar op één voorwaarde, dat als het jaar voorbij is, jij alles recht moet smeden wat krom is. De heer dacht dat dat niet zo moeilijk was en zei dat hij het zou doen.

Maar, die heer, die woekeraar die het beste goed wou hebben, dat was de duivel zelf en onze smid had hem zijn ziel verkocht.

Binnen de kortste tijd was de smid een rijk man geworden en de mensen wisten niet hoe dat kwam. Als de zeven jaar voorbij waren, kwam de duivel om de smid te halen.

Hij was in zijn smidse als hij de duivel zag aankomen. Hij zei: "Ah mijn vriend, ben je daar, ik zal u onmiddellijk aan het werk zetten." en hij gaf hem al het slecht ijzer dat hij kon vinden om recht te smeden.

Den düvel makte alles recht; en so gau as he it gemakt ha, dan kamp de smet met ander äser, en de düvel mogt em nit hoalen, so lang as heä it krum gaf, da' most recht gemakt wedden.

Jå ma, als nå sen smisse leêg was, liep heä no sen' vra en heä see dat den düvel alles recht gesmeed ha, da' krum was, maar dat heä toch en ander middel gevonden ha. — "En wad es dat?" see de vra. — Doe see de man: "gef mich 'ne kier een van oer hore (se had enen kroesekop) en heä snee en' krol hoor van sen vra heure kop en heä see tegen den düvel: "Menheir, ge moogt et ni' kwålek nemen, maar ich sal uch nou it geven da' licht es vör te drågen, mor en bekke swåår es vör te sme'ë," en hä gaf em dat hoor.

Jå ma, als onse cadä dat hoor in 't vüür stak, widd et nog krummer as 'et was. Dormeê sag heä wel da hä verspelt was en hä gunk eweg al höälende en tierende.

De duivel maakte alles recht en zo gauw hij klaar was, kwam de smid met ander ijzer zodat de duivel hem niet kon halen, zolang hij hem krom ijzer gaf dat recht moest gesmeed worden.

Maar toen zijn smidse leeg was, liep hij naar zijn vrouw en zei haar dat de duivel alles recht had gesmeed wat krom was, maar dat hij toch een ander middel gevonden had. — "Wat is dat dan" vroeg zijn bvrouw. — Toen zei de man: "Geef mij één van uw haren" (ze had een krullekop) en hij sneed een krul van haar haar en zei tegen de duivel: "Mijnheer, je mag het mij niet kwalijk nemen, maar ik zal je nog iets geven wat gemakkelijk is om te dragen, maar moeilijk om te smeden" en hij gaf hem dat haar

Toen onze kadee dat haar in het vuur stak krulde het nog meer op.

Zo zag hij dat hij zijn kans verspeeld had en ging al huilend en schreeuwend weg.

Arsenicum in het Hoegaardse witbier

De beste manier om een wandeling te beginnen langs de Hoegaardse plaatsen die bekend gebleven zijn om hun legenden en sagen is wel de huidige brouwerij van het witte Hoegaardse bier als vertrekpunt te nemen. De historische ondergrond van legenden is soms zeer moeilijk of niet te achterhalen omdat opeenvolgende generaties, niet meer direct in contact met de geciteerde feiten, voortdurend de waarheid geweld aandeden onder de vorm van toevoegingen

allerhande. De fantasie speelde hierbij de hoofdrol en naarmate het uur van de dag vorderde, onze voorouders vertelden immers bij voorkeur bij valavond, rond en in het winterseizoen, kregen banale feiten een heroïsche dimensie. En als dan diezelfde verhalen, rond het vuur gezeten, in één of andere herberg werden verteld en de verteller en toehoorders van enige potten Hoegaards witbier hadden genoten, dan werden deze vertelsels nog fantasierijker. Niet altijd heeft iedereen lovend gesproken over het Hoegaards bier. Als men er niet met mate van dronk, zeiden sommigen, kon men er wel eens slap te been van worden. Op de terugweg naar huis ging men allerlei koddige kringen beschrijven. Een eerbiedwaardige predikant uit de 18e eeuw ging dan ook fel te keer tegen wat hij noemde: "*die natte broeders dewelcken als de vorschen* (kikkers) *niet in ofte aan het water sitten, maar in wijn- en biergelaeghen* (in herbergen dus) *en trecken* (roken) *dat sij zwart worden*". Tussen die "*gereedschappen van den doot, die een vergift sijn inhebbende en die droncken poelen* (zatlappen) *naer dander wereldt voeren*" vernoemde hij parmantig het "*Hoegaertsbier*". Hij richtte zich aldus tot die drinkebroers:

*Naer den noen, soo moet gij swieren
waer dat sijn de beste bieren:
Lovens, Hoegaerts of Kaves,
Dat bewaert word in de fles;
ofte wel de soete wijnen
moeten uwen tijd verdwijnen
want de mannen met 't pompoen
hebben altijd dranck van doen* (1792)

Dit lijkt enkel de preek van een moraalridder, alhoewel ...

In 1628 verhaalt de Luikse humanist Lambertus de Vlieden over het Hoegaards bier in zijn "tractatus" over de "drieëndertig ambachten" van het vermaarde prinsbisdom Luik. Eén hoofdstukje draagt de titel "*Le bon mestier des Brasseurs, B. Arnoldus horum patronus*". Ook hier lezen we: "*(cervisia) hasbanis hougardica nostris est sauvissima, familiarissima, qua non minus poti titubant, saliant, insaniunt quam si mera vina bibissent* (het Hoegaards (bier) bij onze Haspengouwers is bijzonder zacht en aangenaam, zodat zij die er tamelijk veel van gedronken hebben, waggelen, springen, uitzinnig zijn, alsof ze onversneden wijn zouden hebben gedronken)". Tot hier niet veel bijzonders, maar het vervolg is des te merkwaardiger. Het bier is zo goed omdat "*Arsenicum hoc imputant ...* (ze voegden Arsenicum toe)" *Er werd*

gezegd dat de brouwers enkele onsen arseen bij de eerste kook in de ketel wierpen, hoewel er ook zijn die de kwaliteit van het bier aan het "callistricum" (sterrenkruid) toeschreven. Zat het beruchte "gereedschap van de dood" arsenicum dan in het Hoegaards bier? Arsenicum was in die tijd een kleurmiddel voor geel en is misschien in kleine hoeveelheden niet echt schadelijk. Om de zaak nog spannender te maken schrijft de Vlierden: "Sit penes coctores ipsos fides et periculum, quale nuper regione transmosana bibones aliquot ad aequalis haustus invitati letheis heu suo sensere malo poculis (Aan de kant van de brouwers zij er vertrouwen en het weze een waarschuwing wat onlangs, enkele drinkebroers in het land van Overmaas, die verleid werden tot dergelijke teugen van vergetelheid brengende potten bier, overkwam. Het woordje "nuper" en de exacte plaatsaanduiding (het land van Overmaas) wijzen erop dat een incident wel degelijk plaatsvond, maar de waarheid zal waarschijnlijk een raadsel blijven.

De legende van het biermanneke

Sinds 14 oktober 1988 heeft Hoegaarden zijn biermanneke *De Brouwer*. Het beeld is anderhalve meter hoog en het is uit witte natuursteen gekapt door de Lubbeekse kunstenaar Jules Menten. Het is de voorstelling van een brouwer in brouwerskledij van rond 1900. Hij toont ons hoe een pint Hoegaards bier moet geschonken worden volgens de gulden regels van de biercultuur.

Aan het Hoegaardse biermanneke is een legende verbonden die bewaard is gebleven in het brouwersgeslacht Dumont. Het huidige Kouterhof was trouwens het vroegere paenhuys Dumont, zodat het biermanneke er terecht zijn plaats heeft gevonden.

Op zekere dag werd in de kluis een wichtje gevonden van het mannelijk geslacht en van onbekende ouders. Een paar brouwers ontfermden zich over de vondeling en besloten zich rechtstreeks tot keizer Karel te wenden. Het was namelijk rond de tijd dat de keizer persoonlijk naar Bierbeek kwam om er op vraag van de vrouwen de dronken mannen te kastijden die na de mis in de herbergen bleven hangen en hun laatste cent verteerden. Aandachtig luisterde de keizer naar het verhaal over de vondeling en hij besloot dat het kindje onder de bescherming zou worden gesteld van het Broederschap der Hoegaardse Paenboeren

Dit beeldje brengt hulde aan de Dynastie der
Hoegaardse brouwers (foto Med.)

(waaruit in 1560 de Brouwersgilde zou ontstaan). De uitspraak van de keizer luidde dat al de Hoegaardse brouwers om de beurt de vondeling een tijdje zouden opnemen in hun huis tot hij volwassen zou zijn.

Het manneke werd Claes genoemd, naar het Hoegaardse dialect voor kluis, de plaats waar hij was gevonden. In gevolge deze keizerlijke beslissing kende Claeske van jongsaf al de brouwketels van Hoegaarden en meer nog, hij proefde van alle brouwsels die er gemaakt werden. Zo leerde hij het goede bier onderscheiden van het minder goede en wat hij bovenal leerde was het Hoegaardse bier waarden. Later zou hij zelfs de fouten van de ene brouwer verbeteren met de kunde van de andere, want hij kende alle knepen en geheimen van de paenhuysen.

Claeske werd niet alleen de beste brouwer van Hoegaarden, maar zelfs van vele uren in het rond. Vaak kwam men bij hem om raad. Wel bleef hij klein van gestalte, maar daarover zei hij dan lachend: "Hoe kleiner, hoe slimmer."

Hij had ook een klein spraakgebrek "te kort van spanhaar". Zo zegde hij steeds toen zijn pot met bier werd gevuld: "Hogar, hogar". Hiermee wilde hij beduiden dat hij zijn pint voller wou, hij wou ze hoger gevuld zien, want hij kon ongelooflijk veel drinken zonder het minste teken van dronkenschap. Hij zei dan dat het een kwestie van weten en kunnen was. De brouwers die hem in het begin niet begrepen dachten dat hij "Hogad" zegde, het dialect van Hoegaard en vanaf toen noemden zij hun witbier "Hogad" (Hoegaard).

Bij de corporatie der paenboeren was het de gewoonte om jaarlijks de brouwer die de beste Hoegaard had gemaakt tot bierkeizer van dat jaar uit te roepen ter ere van keizer Karel. Hij immers beschermde de Hoegaardse bierbrouwers tegen al te ijverige tolbeamten. En dan was het steeds Claeske die als scheidsrechter optrad en met kennis van zaken al de bieren proefde tot wanneer hij zijn keuze had gedaan. Op dat gewichtig ogenblik sprong hij op een bierton, ledigde nog een stoop en duidde met plechtig gebaar de beste bierbrouwer aan.

Hij leed echter vier maal per jaar aan een oktaaf, in het begin van elk seizoen. Dan verdween hij telkens gedurende acht dagen en trof men hem aan in al de herbergen van het dorp en de streek, maar in geen enkele taveerne of cabaret dronk hij meer dan acht pinten, en per dag bezocht hij niet meer dan acht bierinstellingen. Als men dan vroeg hoeveel pinten hij had gedronken antwoordde hij: "niet meer dan acht per keer." Maar na acht dagen was zijn oktaaf genezen.

Claeske leefde meer dan honderd jaar, men sprak zelfs van honderd twintig jaar. Hij schreef zijn hoge ouderdom toe aan de heilzame kracht van het bier. Hij is nooit getrouwd geweest, daar had hij geen tijd voor, want dan zou hij zijn zinnen niet meer op het bier kunnen gezet

hebben. Hij heeft ook nooit alleen gewoond, want gans zijn leven bleef hij om de beurt bij een Hoegaardse brouwer inwonen, waar hij gratis bier hielp brouwen.

In zijn testament liet hij al zijn bezittingen over aan de brouwersgilde, te weten zeven reeksen van zeven grote bierstoppen, één reeks voor elke dag van de week. Sindsdien kwam de Hoegaardse bierstoop zo hoog in aanzien. Zijn testament bevatte ook nog een speciale wens en laatste wilsbeschikking, namelijk in een biervat begraven worden om in de andere wereld geen spijt te hebben bierbrouwer te zijn geweest.

Peut van Houtem

Peut van Houtem, Egide Joseph Peten, was een heel rijke boer die een beetje voorbij de kapel van Houtem woonde en die had meiden en knechten. En die was zo een beetje meer dan een andere mens. Daar kwam regelmatig een meisje dat in Boutersem woonde en ze zegden daar Sille Mic tegen. Die had een dochter maar geen man. Die kwam regelmatig bedelen en dan kreeg ze een boterhammeke of met de kermis hier en daar een stukje taart. In die tijd waren bijna alle mensen arm, maar naar Peut ging ze ook. Op een schone dag wist Peut dat ze kwam en hij besloot haar eens liggen te hebben. Hij nam een paar boterhammen en hij deed daar een stront tussen en hij rolde dat in een stuk papier. Toen Sille Mic kwam nam dat meisje dat aan. Wanneer ze het pakje open deed stond ze perplex. Als hij mij dat kan aandoen, kan ik hem ook iets lappen, redeneerde ze en sindsdien was Peut betoverd. Het moet een zekere ziekte zijn geweest, maar toen zegden de mensen dat je betoverd was. Hij kon niet meer spreken als hij vooruit ging, maar wel als hij achteruit ging. Het gebeurde dat als Peut naar Tienen ging, in die tijd was dat te voet, dat hij soms moest blijven staan, dat hij niet meer voortkon. Dan moest hij terug achteruit gaan en dan kon hij weer terug een stukje vooruit. Maar Peut had ook een vallende ziekte. Het schijnt dat als hij naar het veld ging en hij kreeg dat, dat hij tegen de gracht ging lopen (de helling van de holle wegen) en dat ze hem dan met drie paarden niet meer recht kregen. En als hij dan terug op zijn eigen kwam dronk hij een hele emmer water leeg.

Dat voor- en achteruitgaan moet ge u laten afnemen had men aan Peut gezegd. Hij is dan naar de paterskerk in Tienen gegaan (de afgebrande Predikherenkerk). Daar heeft een pater hem dat zagezegd afgenomen en kon hij terug gewoon gaan. Maar die pater had ook gezegd

dat hij één jaar en zes weken lang niet meer naar een danszaal of een bruiloft of welk feest dan ook mocht gaan.

Maar toen het kermis werd te Houtem was de familie uitgenodigd, zoals altijd. In die tijd was dat zo, nu gebeurt dat niet veel meer. Er was veel jong volk bij en zij hingen aan Peut zijn jas om mee te gaan dansen. "Neen," zei Peut, "Neen, ik mag niet gaan dansen, ik moet nog zoveel tijd wachten eer mijn tijd uit is, want anders krijg ik het terug heeft de pater mij gezegd." Maar ze overhaalden hem met de woorden: "Kom, dat is toch zolang niet meer, kom maar mee en dat zal niets doen." Omdat ze niet ophielden was Peut dan maar meegegaan. Hij had zich toch laten overhalen en in de helft van de dans, als hij aan het dansen was, bleef hij pal terug staan en hij had het terug. En zoals ik het altijd heb horen vertellen, is hij zo gestorven.

En zo kwam hij naar de kerk. Die kwam achterwaarts naar de mis. Ene heeft hem eens op de kerktoren zien zitten en op een avond, als hij dood was, stond heel de plek (gemeenteplein) vol volk. Daar was ne roep dat Peut in de corniche (dakgoot) van de kerk aan het wandelen was. Als hij achterwaarts ging dan kon hij klappen (praten), maar als hij vooruitging dan kon hij niet klappen.

De weerwolf in het Spaerencampshoff

Tussen de Kalverstraat en de Koningin Astridstraat bevond zich het Spaerencampshoff, een aloud cijnsgoed met hofstede. De gerestaureerde hoeve op de hoek van de Doelstraat en de Kalverstraat is er een overblijfsel van. In de 18e eeuw werd de oude bouwvallige constructie afgebroken en op de grondvesten werd toen een woonhuis gezet van baksteen en Gobertange. Rond 1830 werden zolderbalken en daken vernieuwd door de eerst bekende eigenaar Michael Eduardus Peten.

Rond die tijd werd beweerd dat de weerwolf er huisde. Vermoedens wogen op de zoon Peten, die een wolvenvel overtrok, om de mensen de schrik op het lijf te jagen. Achteraf zou het vel op het pachthof zijn verbrand.

Ook in de verdwenen Sint-Corneliushoeve op de Vroente, in 1724 gebouwd als brouwerij-boerderij door Carolus Van Nerum, dook de weerwolf regelmatig op. In volle 19e eeuw breidde de brouwerszaak zich zodanig uit dat de toenmalige eigenaar, Charles Van Nerum, verplicht was tot een reeks bouwwijzigingen. De rechtervleugel waerd verlengd tot een viervoudig bier- en jenevermagazijn. De brouwerij werd verbeterd, een bureel werd opgericht en de mouterij aangepast. De stallen werden gemoderniseerd en de graan- en hopzolders boven de ingangspoorten werden doorgetrokken. De jeneverstokerij werkte dag en nacht. In de moes- en lusttuin kwam een speelhuis.

Tijdens de afbraak van de vroegere uitsprong, ter verbetering van de grote schuur, viel het witte St.-Corneliusbeeld uit het jaar 1724 op de grond in stukken. Sedertdien verscheen bij duistere nacht de weerwolf op het erf.

Met een zware ketting zwaaide hij tegen de nieuwe muur, waar vroeger het heiligenbeeld had geprikt. Dan plaatste Charles een nieuw beeld van St.-Cornelius in de gevel, maar de volgende morgen lag het verbrijzeld ten gronde. De inwoners werden met dodelijke angst bevangen, want zulks voorspelde groot onheil. Toen kwam pastoor Deelen de hoeve zegenen en de weerwolf bleef tijdelijk weg.

De laatste maal verscheen de weerwolf in het jaar 1872, toen Julien Van Nerum, zoon van Livinus, als nieuwe beheerder op de brouwerij kwam.

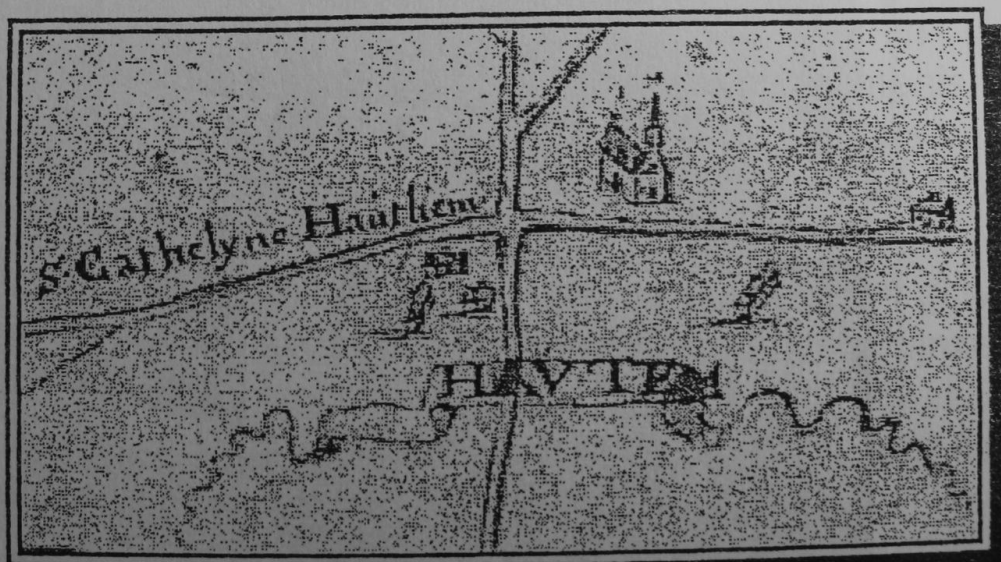
Op zekere avond drong tot in de woonkamer het knarsend geluid van een ijzeren keten (ketting) door, die over de kasseien van het binnenhof sleepte. Bevreemd liepen de kinderen naar hun moeder. De oudste zoon van Charles Van Nerum, Achille, was juist met verlof van de universiteit van Leuven waar hij veeartsenijkunde studeerde. Hij werd zo bezeten van schrik dat hij in augustus 1872 overleed. Julien zwoer zijn kozijn te wreken en bleef vanaf toen op het pachthof slapen. Bij duistere en maanloze nachten plaatste hij zich op de uitkijk, gewapend met een ijzeren staaf. Na lang wachten dook het boze dier weer op. Geluidloos naderde Julien de wolf langs achter en trof hem op het hoofd. Huilend vluchtte de logge gedaante langs de achterpoort weg. De volgende dag liep de opziener van de stokerij een zekere Zeneberg uit Rommersom met een zwaar verband rond het hoofd. Hij had voor weerwolf gespeeld om zich op het pacheske Van Nerum, de weduwe van Charles, te wreken omdat zij geweigerd had op zijn voorstellen in te gaan.

Vervolg in volgend nummer van Alpaidis

“Kapelmeesters” Vanden Bempt te Sint Katharina Houtem (Hoegaarden) begin 18e eeuw.

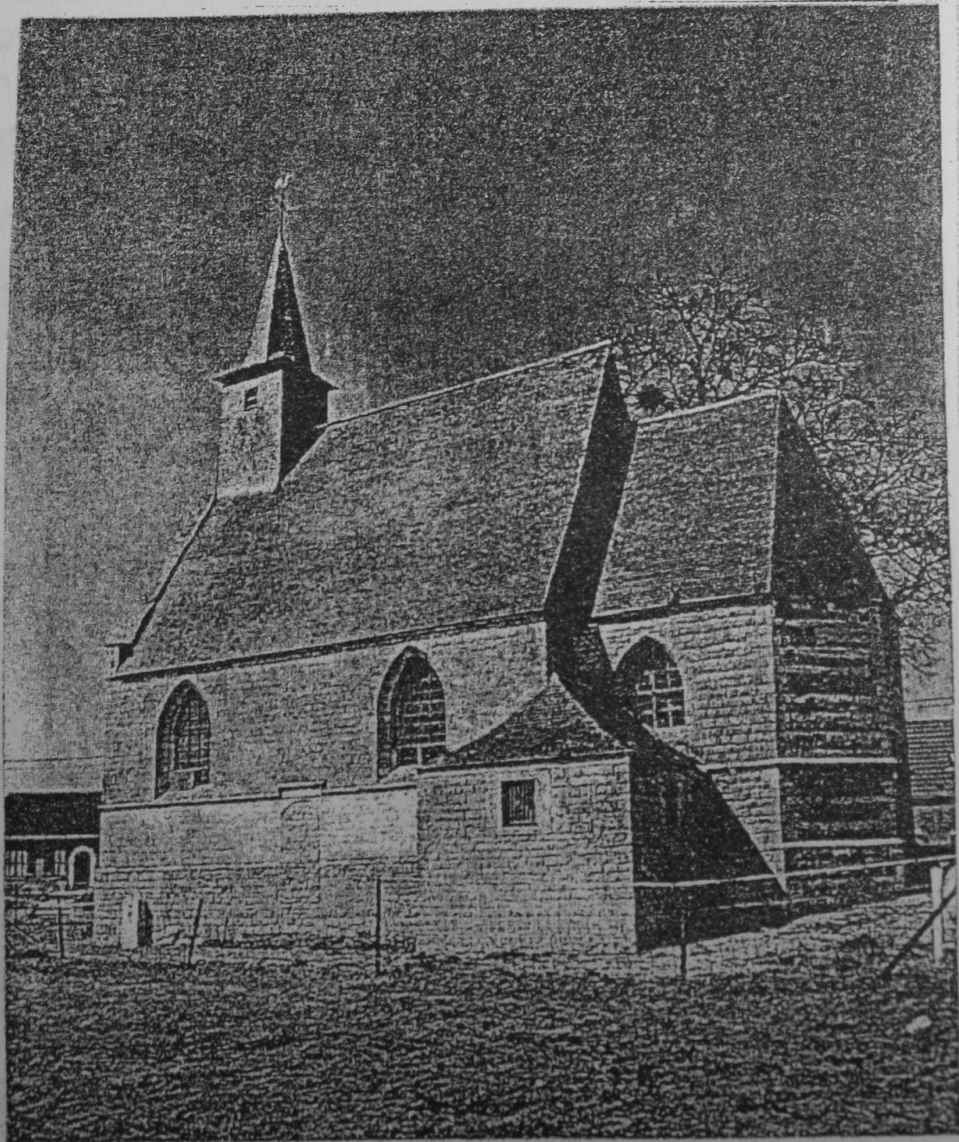
Reeds ten tijde van de Kruistochten zou in Sint Katharina Houtem, een gehucht van Hoegaarden, een kapel gesticht zijn door een plaatselijke heer. Waarschijnlijk werden toen relikwieën van de heilige martelares Katharina van Alexandrië (gestorven in 307) naar Houtem overgebracht voor een plaatselijke verering.

De *huidige* kapel dateert uit de 16e eeuw en is een laatgotisch bouwwerk . Ze werd gebouwd op de vroegere bidplaats en werd in 1957 door de “Koninklijke Commissie voor monumenten” geklasseerd.

Figuratieve kaart met de kapel in 1665.
(Uit het Kaartboek van de Abdij van Park)

Op kerkelijk gebied behoorde Sint Katharina Houtem tot Hoegaarden. De bediening van de kapel geschiedde dan ook door de pastoor van Hoegaarden. Voor het celebreren van de "gewone" missen liet hij zich echter meestal vervangen door een onderpastoor of een "beneficiant". De "solemnele" missen droeg hij zelf op, bijgestaan door de koster van Hoegaarden.

de Sint-Katharinakapel

De Sint Katarinakapel te Houtem had een zelfstandig financieel beheer.

Dit "beheer" van de kapel werd "*de Fabrica*" genoemd en was in handen van de **kapelmeester**.

De kapelmeester moest jaarlijks worden aangeduid en werd gekozen onder de notabelen van het gehucht.

Hij moest instaan voor het onderhoud van het gebouw en voor het bijhouden en opmaken van de kapelrekeningen, zowel de inkomsten als de uitgaven.

De *inkomsten* kwamen voornamelijk uit de cijzen van grondeigendommen en uit legaten en schenkingen aan de kapel.

Begin 18e eeuw kwamen in het ***cijnsboek van de kapel*** niet minder dan 35 percelen grond voor. In de jaren 1727 - 1728 brachten deze cijzen 23 gl. en 4 st. op.

Onder de *uitgaven* vielen o.a. de missen die dienden georganiseerd en betaald te worden ter nagedachtenis van vroegere weldoeners, de betaling van de bedienaars van de kerk, het betalen van de koster, het onderhoud van het gebouw,...

De kapelmeester zelf ontving in de 18e eeuw een 4 gl. voor zijn taak. (*Vergelijk* met de totale inkomsten uit de cijzen!)

De kapelrekeningen werden afgesloten ten huize van de kapelmeester en goedgekeurd door de pastoor van Hoegaarden, in het bijzijn van getuigen uit het gehucht. Na afloop volgde gewoonlijk "een verteer oft tracktement".

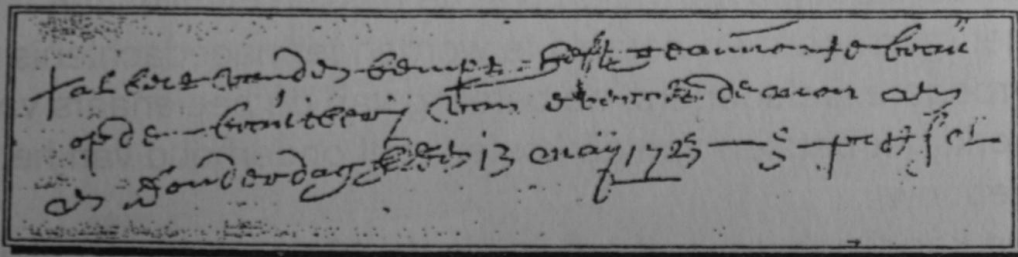
Tussen de gekende kapelmeesters uit de 18e eeuw zijn er **twee** Vanden Bempten : Albert Vanden Bempt en zijn zoon Josephus Vanden Bempt.

Albertus Henricus Dionisius VAN DEN BEMDE (BEMPT), was de tweede zoon van Matthias van den Bem(p)de en Ursula van de Putte en werd gedoopt te Wulmersum op 29 juni 1680.

Hij huwde op 16 januari 1710 te Hoegaarden met **Clara Sweerts**, weduwe van Franciscus Huybens, pachter en brouwer te St. Katharina Houtem.

Vanaf 1710 werd Albertus vermeld als pachter te Sint Katarina Houtem in de belastingsregisters te Hoegaarden. Ook in de cijnsregisters van de Prinsbisschop van Luik werd "Albertus vande**bempde**" vermeld als pachter.

Zoals velen in Hoegaarden, was Albert ook actief als brouwer. In de brouwersboeken van Hoegaarden werd zijn naam zeer veel vermeld.

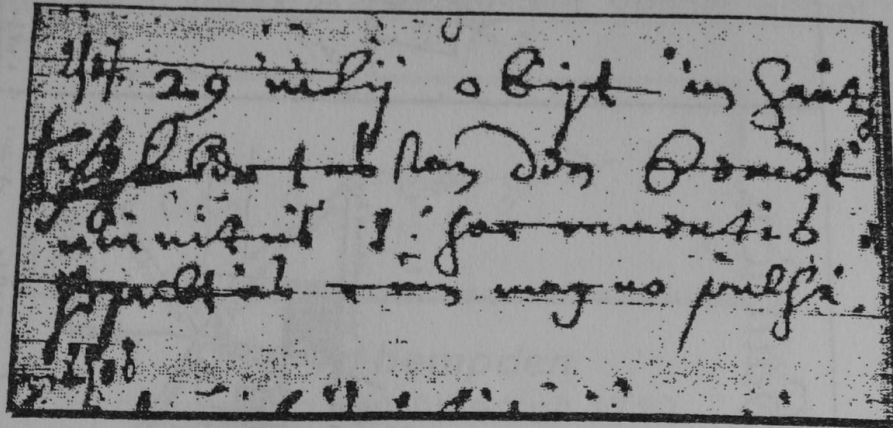

Handwritten entry from a brewer's book, 1723. The text is written in cursive and reads: "Albertus vande Bempt - heeft daan toe twee op de kerkgraven van Sint Katharina van Hoegaarden op den 13 en 14 may 1723 - 5 pottel".

Copie uit brouwersboek anno 1723.

Waarschijnlijk brouwde hij niet enkel bier, maar maakte hij ook wijn, want hij pachtte grond "in den wijngaert". (Het is bekend dat vroeger wijn gemaakt werd in deze regio!)

In 1724 en 1725 was Albert **kapelmeester** te Sint Katharina Houtem. Hij stierf echter in 1725...en werd begraven "onder luid klokkengeschal."

Copie van overlijdensakte dd. 29 juli 1725
"sepultus cum magno pulsa (companarium)."

Lambertus Josephus VAN DEN BEMDE (BEMPT) was de enige zoon van Albertus Henricus Dionisius Van den Bempt en Clara Sweerts en werd gedoopt te Hoegaarden op 18 maart 1712.

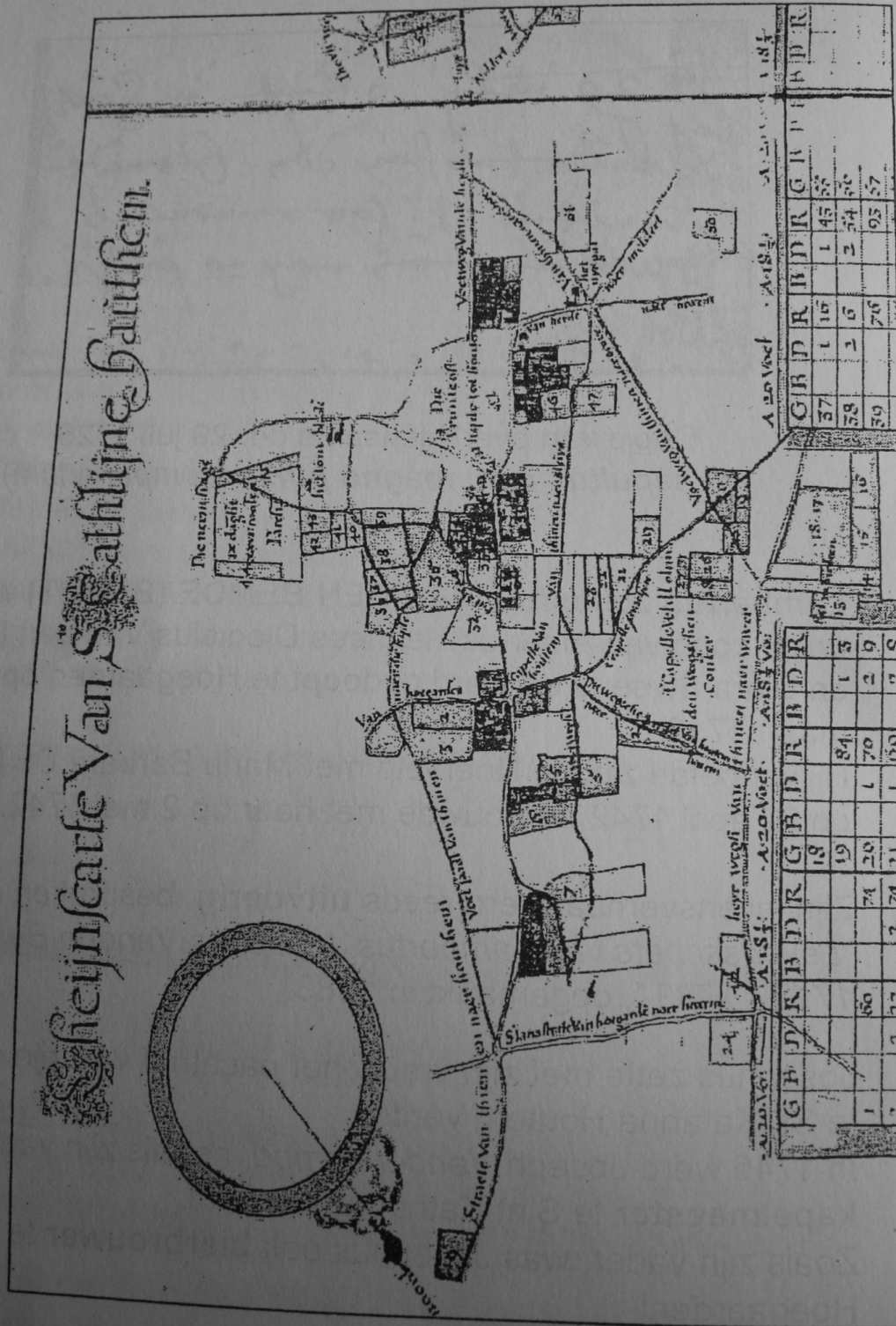
Hij verloofde zich te Neervelp met Maria Barbara Du Mont op 22 april 1742 en trouwde met haar op 2 mei 1742.

Zijn levensverhaal werd reeds uitvoerig besproken in de "Levensschets van Lambertus Josephus Vanden Bempt 1712 - 1783", opgemaakt in 1983.

Josephus zette met zijn vrouw het pachthof van zijn ouders te St. Katarina Houtem verder.

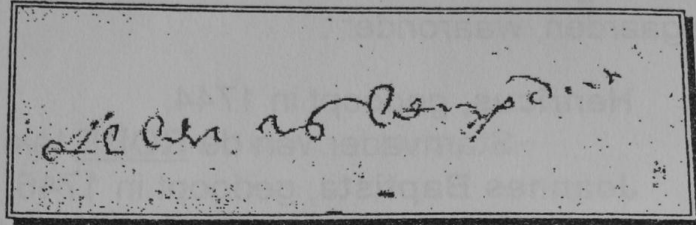
In 1745 werd Joseph Vandenbempt, net als zijn vader, kapelmeester te Sint Katharina Houtem.

Zoals zijn vader, was Josephus ook bierbrouwer te Hoegaarden.

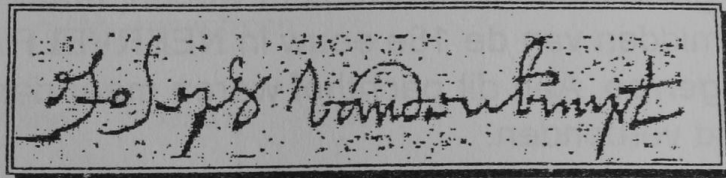
"Cheijnskarte van S. Cathlyne Hauthem anno 1665."
In het midden van deze kaart staat "de capelle van houtem"

Handtekeningen van de "kapelmeesters" Vanden Bempt :

A rectangular box containing a handwritten signature in dark ink. The signature is written in a cursive style and appears to read 'Alber vd bempden'.

Alber vd bempden

Handtekening van Albert uit 1712.

A rectangular box containing a handwritten signature in dark ink. The signature is written in a cursive style and appears to read 'Joseph Vandenbempt'.

Joseph Vandenbempt

Handtekening van Josephus midden 18e eeuw.

Talrijke documenten te Neervelp werden mee ondertekend door Josephus. Hierbij valt het op dat hij steeds handtekende met 'Joseph van den **BUMPT**'.

Deze schijfwijze duidt meteen ook de uitspraak aan van onze familienaam, meer dan 200 jaar geleden. Eigenaardig genoeg is dezelfde uitspraak heden ten dage nog steeds in voege in Neervelp en omstreken.

Geraadpleegde bronnen :

- De kapel van Sint Katarina Houtem te Hoegaarden, door J. De Kempeneer (1964) in " Mededelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en omgeving."
- De Fabrica van Houtem in "Alpaidis" anno 1994.
- Kaartboek van de Abdij van Park anno 1665.
- De familie-archieven Vandenbempt.

Uit het huwelijk van Vanden Bempt - Du Mont werden zes kinderen geboren te St-Katarina-Houtem en gedoopt te Hoegaarden, waaronder :

Henricus, gedoopt in 1744.

Stamvader van de RODE tak.

Joannes Baptista, gedoopt in 1746.

Stamvader van de GROENE tak.

Joannes Franciscus, gedoopt in 1751.

Stamvader van de GELE tak.

Het gezin bleef niet in Houtem wonen, maar vestigde zich in het midden van de 18e eeuw in **NEERVELP** in het *Hof van Mingerloo*. Aan dit pachthof waren meer dan 40 hectaren grond verbonden.

Overgenomen uit het Tijdschrift "Familie Vandenbempt

Activiteitenkalender

2004

- 07 april
Genealogieavond Kapittelhuys 19.30 uur
- 14 april
Genealogieavond Kapittelhuys 19.30 uur
- 24 april
Van Nerumdag Familiebijeenkomst
- 06 juni
Hagelanddag oude ambachten
- 13 juni
Grietmuilviering Spanuit Bost
- 18 augustus
Streekbier- en avonturentocht daguitstap
- 06 oktober
Genealogieavond Kapittelhuys 19.30 uur
- 09 oktober
Regentiedag V. Geslachten 't Nieuwhuys
- 13 oktober
Genealogieavond Kapittelhuys 19.30 uur
- 27 oktober
Genealogieavond Kapittelhuys 19.30 uur
- 27 november Herdenking Parramore
- 04 december
St. Niklaasfeest rusthuis

Activiteiten data later te bepalen:

- Vijf jaar Biertuin Tuinen van Hoegaarden
- Uitbreiden tentoonstelling Hoegaarden Bierdorp Kapittelhuys
- Openstellen van het gemeente- en parochiearchief voor alle geïnteresseerden
- 130 jaar stichting Vándertaelen - Van Nerum